

ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย

นางจิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร

003283

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๑

๕15445161.

THAI WORDS OR WORD GROUPS AS IDIOMATIC EXPRESSIONS

Mrs. Chiraporn Patrapanupat

คุณย์วิทย์ทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of the Thai Language

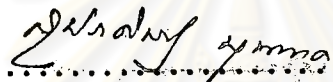
Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย
โดย นางจิราภรณ์ กัทธราภาณุภัทร
แผนกวิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินตน์ ภาณุพงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุ์เมธา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย
 ชื่อนิสิต นางจิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล
 แผนกวิชา ภาษาไทย
 ปีการศึกษา ๒๕๒๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย ในแง่ของลักษณะส่วนประกอบ หน้าที่ และความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย ข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวมจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ สื่อมวลชนต่างๆ และจากการพูดคุยกับคนในสมัยเดียวกับผู้วิจัย วิธีการวิจัยใช้การเปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนกับถ้อยคำในภาษาปกติเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเหล่านั้น

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน อาจมีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำคำเดียว หรือเป็นวลี หรือเป็นประโยคก็ได้ ลักษณะส่วนประกอบที่เป็นวลี มีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากส่วนประกอบของวลีในภาษาธรรมดา เมื่อนำถ้อยคำเหล่านี้มาใช้ในประโยค พบว่าสามารถทำหน้าที่ได้เหมือนคำคำเดียวหลายประเภท และหน้าที่ที่ปรากฏมี ๓ แบบ คือ ชนิดที่ทำหน้าที่อย่างเดียว ชนิดที่ทำหน้าที่ ๒ อย่าง และชนิดที่ทำหน้าที่ ๓ อย่าง ส่วนผลจากการวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนพบว่ามีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายเดิมหรือความหมายรวมเดิมของถ้อยคำนั้นเป็น ๔ แบบคือ เป็นความหมายเปรียบเทียบ เป็นความหมายเกี่ยวเนื่อง เป็นความหมายที่เกิดจากการเทียบเสียงของคำ และความหมายที่ได้จากเรื่องราวลักษณะตัวละครต่างๆ วิธีการ ฯลฯ จากประเพณี วรรณคดี และการละเล่นอื่นๆ

ผลการวิจัยได้เสนอเป็น ๔ บทคือ บทที่หนึ่งเป็นบทนำ กล่าวคือความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย บทที่สอง เป็นการวิเคราะห์ลักษณะส่วนประกอบของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน บทที่สาม เป็นการวิเคราะห์หน้าที่

ของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนน บทที่ ๔ เป็นการวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนน และบทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะให้ศึกษาสถานการณ์ที่ใช้ถ้อยคำเหล่านั้น เพื่อให้ เข้าใจลักษณะความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนน ได้ดียิ่งขึ้น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Thai Words or Word Groups as Idiomatic Expressions
Name Mrs. Chiraporn Patrapanupat
Thesis Advisor Associate Professor Dr. Karnchana Nakasakul
Department The Thai Language
Academic Year 1977

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study Thai words or word groups used as idiomatic expressions: to study their components, functions and meanings.

The data were collected from books, magazines periodical and newspapers and from conversation between my friends and other people. The method used in this study is the comparison of words or word groups in ordinary language with those used as idiomatic expressions.

The thesis has shown that a Thai idiomatic expression may be composed of a word, a phrase or a sentence. The phrase structure of Thai idiomatic expressions may or may not be like that in ordinary language. Their function in sentences are of three types: as a single constituent, as two constituents, or as three constituents.

They can be divided according to meaning into three types. Those having only one function in a sentence, those having two functions and those having three functions.

They can be grouped with regard to their meaning and reference into four kinds: metaphorical, figurative, homonymic, and that derived from literature and other aspects of culture.

The thesis is organized into 5 chapters. The first chapter is an introduction stating the scope and the purpose of this thesis. The second chapter deals with the components of words or word groups as idiomatic expressions. The third chapter deals with their functions in sentences. The fourth chapter deals with their meanings. The last chapter is a conclusion, in which it is suggested that to understand more deeply the characteristics and meanings of Thai idiomatic expression, further research is needed to study their use in various situations.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้ดูแลอย่างใกล้ชิดและได้ให้คำแนะนำ ความรู้ ความคิด ที่มีค่าอย่างยิ่ง ตลอดเวลาที่ทำการวิจัยเรื่องนี้ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์อย่างที่สุด และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ไว้ ณ. ที่นี้

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไขทั้งข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.กนิษฐา เรืองพิทยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประครอง นิมมานเหมินทร์ และอาจารย์ราศี เพชรสุข แห่งคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และให้ผู้เขียนพิมพ์เอกสารและข้อมูลส่วนหนึ่งประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วิทยานิพนธ์นี้ จะสำเร็จลงมิได้ ถ้าผู้เขียนไม่ได้รับการสนับสนุน และเอาใจช่วยอยู่เสมอจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร รวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคน ซึ่งได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจ ผู้เขียนขอขอบพระคุณและขอบคุณทุกท่านไว้ ณ. ที่นี้ด้วย

จิราภรณ์ ภักธราภาณุภัทร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘

บทที่

๑	บทนำ	๑
	/ความเป็นมาของปัญหา	๑
	/ข้อความของปัญหา	๒
	/งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้	๒
	/ความมุ่งหมายในการวิจัย	๔
	/ขอบเขตของการวิจัย	๔
	/ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้	๔
	/วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย	๔
	/คำจำกัดความของศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	๕
๒	การวิเคราะห์ลักษณะส่วนประกอบของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน	๖
	ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำ	๖
	ก. ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำเดียว	๖
	ข. ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำประสม	๘
	ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลี	๑๕
	ก. ประเภทที่ประกอบด้วยคำ และส่วนขยายของคำ	๑๖
	ข. ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายเป็นแบบ เสรีบริบูรณ์	๒๓
	ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นประโยค	๒๖

ก. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสกรรรม และ หน่วยกรมตรง	๒๖
ข. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน และ หน่วยอกรรม	๒๗
ค. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรรมและหน่วยกรมตรง	๒๗
๓ การวิเคราะห์หน้าที่ของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วน ส่วนที่มีตำแหน่งหน้าที่อย่างเดียว	๒๘
ก. ส่วนนาม	๒๘
ข. ส่วนคุณศัพท์	๓๒
ค. ส่วนกริยานำ	๓๓
ง. ส่วนกริยากรรม	๓๔
จ. ส่วนกริยากรรม	๓๖
ฉ. ส่วนกริยาวิเศษณ์	๓๗
ส่วนที่มีตำแหน่งหน้าที่ ๒ อย่าง	๓๘
ก. ส่วนนาม - คุณศัพท์	๓๘
ข. ส่วนนาม - กริยากรรม	๔๐
ค. ส่วนกริยากรรม - คุณศัพท์	๔๑
ง. ส่วนกริยากรรม - กริยากรรม	๔๓
จ. ส่วนกริยากรรม - กริยาวิเศษณ์	๔๔
ฉ. ส่วนกริยากรรม - คุณศัพท์	๔๖
ส่วนที่มีตำแหน่งหน้าที่ ๓ อย่าง	๔๗
ก. ส่วนกริยากรรม - คุณศัพท์ - กริยาวิเศษณ์	๔๗
ข. ส่วนกริยากรรม - กริยากรรม - กริยาวิเศษณ์	๔๘

๔ การวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน	๕๐
การเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำเมื่อใช้เป็นสำนวน	๕๐
ก. ประเภทที่ความหมายเปลี่ยนทั้งหมด	๕๐
ข. ประเภทที่ความหมายเปลี่ยนเฉพาะบางส่วน	๕๑
ความเกี่ยวข้องระหว่างความหมายเดิมกับความหมายเมื่อใช้เป็น สำนวน	๕๐
ก. ประเภทที่เป็นความหมายเปรียบเทียบ	๕๒
ข. ประเภทที่เป็นความหมายเกี่ยวเนื่อง	๕๔
ค. ประเภทที่เป็นความหมายที่เกิดจากการเทียบเสียง ของคำ	๕๔
ง. ประเภทที่ความหมายได้จากเรื่องราว ลักษณะตัวละคร วิธีการ ฯลฯ จากประเพณี วรรณคดี การละเล่น และอื่นๆ	๕๕
๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๕๘
บรรณานุกรม	๖๕
ภาคผนวก ก.	๗๐
ภาคผนวก ข.	๗๓
ภาคผนวก ค.	๗๔
ภาคผนวก ง.	๗๕
ประวัติผู้เขียน	๗๖